

с 85

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М. П. ДРАГОМАНОВА**

СТРИЖАЛКОВСЬКА Вікторія Владиславівна

УДК 374

**РОЗВИТОК ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ
У НЕФОРМАЛЬНІЙ ОСВІТІ ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ**

13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки

**АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук**

Київ – 2012

8597

НБ НПУ ім. М.П.Драгоманова

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Інституті педагогіки НАПН України, Національна академія педагогічних наук України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор
БИКОВСЬКА Олена Володимирівна,
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова, професор кафедри
теорії та методики професійної підготовки.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
СУЩЕНКО Тетяна Іванівна,
Класичний приватний університет,
професор кафедри управління навчальними
закладами і педагогіки вищої школи;

кандидат педагогічних наук
ЯРЕМЕНКО Лілія Анатоліївна,
Інститут обдарованої дитини НАПН України,
старший науковий співробітник відділу
проекування розвитку обдарованості.

Захист дисертації відбудеться 27 вересня 2012 року о 14. 00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.01 у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотечі Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 01601, Київ-30, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий 27 серпня 2012 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

В. Д. Сиротюк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У сучасних соціально-економічних умовах, обдаровані діти – головний скарб нації, чим пояснюється зростаючий інтерес світової науки та практики до роботи з ними.

В Україні питання розвитку обдарованих дітей є надзвичайно актуальним, що підкреслюється Указом Президента України «Про заходи щодо розвитку системи виявлення та підтримки обдарованих і талановитих дітей та молоді» від 30.09.2010 р. № 927/2010.

Розвиток обдарованих дітей здійснюється в різних сферах їх життєдіяльності та є одним з важливих напрямів позашкільної освіти як освіти, що надається у вільний час у позашкільних навчальних закладах та інших соціальних інституціях і забезпечує розкриття здібностей та обдарувань дітей, задоволення їх інтересів, духовних запитів, потреб у професійному самовизначенні.

Інтеграція України до європейського і світового освітнього простору, розвиток взаємовигідного співробітництва у вирішенні актуальних питань освіти зумовлює необхідність вивчення і використання іноземного досвіду.

На сучасному етапі розвитку освітньої системи позашкільна освіта України, яка за своєю суттю подібна до неформальної освіти іноземних держав нарівні з формальною відіграє особливу роль у сучасному освітньому просторі, сприяє розвитку обдарованих дітей.

Серед іноземних держав важливу увагу у розвитку обдарованих дітей у неформальній освіті заслуговує досвід Чеської Республіки, що є європейською державою і має подібну українській структуру освіти, спільні історичні та культурні риси, значні досягнення.

Проблемою обдарованості, її розвитку займалися зарубіжні вчені з різних держав, серед яких: Дж. Рензулі (J. Renzulli), А. Танненбаум (A. Tannenbaum), П. Торренс (P. Torrance), Д. Фельдгюсен (J. Feldhusen), Дж. Фрімен (J. Freeman) та ін.

Слід відмітити, що актуальним питанням розвитку обдарованих дітей приділили увагу у своїх працях чеські вчені, а саме: П. Гартл (P. Hartl), Л. Гржібкова (L. Hříbková), Е. Маху (E. Machů), Ш. Портешова (Š. Portešová), В. Фортік (V. Fořtík), Й. Фортікова (J. Fortikova) та ін.

Серед українських учених проблему обдарованої особистості досліджували Г. Балл, Б. Бітінас, С. Гончаренко, В. Войтко, І. Іванов, В. Кузь, О. Кульчицька, Л. Липова, В. Моляко, Б. Теплов, С. Сисоева та ін.

Питання розвитку особистості в системі позашкільної освіти, позашкільних навчальних закладів вивчали українські науковці О. Биковська, В. Вербицький, Б. Кобзар, О. Литовченко, В. Мадзігон, І. Мельникова, Г. Пустовіт, В. Сухомлинський, Т. Сущенко, Л. Яременко та ін.

Однак системних досліджень щодо аналізу чеського досвіду у сфері розвитку обдарованих дітей у системі неформальної освіти вітчизняними науковцями не проводилося. Отже, виникає протиріччя між соціальною значущістю розвитку обдарованих дітей в Україні, необхідністю використання іноземного досвіду і відсутністю достатньо широкого кола компаративних досліджень у цій сфері.

Тому актуальним постає аналіз досвіду розвитку обдарованих дітей у неформальній освіті Чеської Республіки з урахуванням його позитивних надбань для національної системи освіти і, зокрема, позашкільної освіти. Зазначені протиріччя та актуальність зумовили вибір теми дослідження **«Розвиток обдарованих дітей у неформальній освіті Чеської Республіки».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до Державної цільової соціальної програми розвитку позашкільної освіти на період до 2014 року, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 27.08.2010 р. № 785.

Тема і зміст роботи пов'язані з дослідженням «Розроблення змісту підготовки педагогічних працівників для позашкільної освіти в Україні» (державний реєстраційний номер 0111U008209) відповідно до Указу Президента України від 20.05.2011 р. № 592/2011 «Про призначення грантів Президента України для підтримки наукових досліджень молодих учених на 2011 рік».

Дисертаційне дослідження є складовою комплексних науково-дослідних тем лабораторії порівняльної педагогіки Інституту педагогіки НАПН України за темами: «Світоглядний потенціал шкільної гуманітарної освіти в країнах Європейського Союзу та США» (державний реєстраційний номер 0108U000304) та «Порівняльний аналіз забезпечення якості загальної середньої освіти у провідних країнах Європи та США» (державний реєстраційний номер 0112U001419).

Тема дослідження затверджена Вченою радою Інституту педагогіки НАПН України (протокол № 10 від 28.10.2010 р.) і узгоджена в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 8 від 30.11.2010 р.).

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та розкрити організаційно-педагогічні умови розвитку обдарованих дітей у неформальній освіті Чеської Республіки з рекомендаціями для України.

У відповідності до сформульованої мети визначені такі **завдання дослідження:**

1. Проаналізувати основні положення теорії та практики розвитку обдарованих дітей у неформальній освіті.
2. Визначити організаційно-педагогічні умови розвитку обдарованих дітей у неформальній освіті Чеської Республіки.

3. Розкрити особливості роботи з обдарованими дітьми в системі позашкільної освіти України.

4. Представити перспективи використання досвіду Чеської Республіки для розвитку обдарованих дітей у позашкільній освіті України.

Об'єкт дослідження: розвиток обдарованих дітей у системі неформальної (позашкільної) освіти.

Предметом дослідження є розвиток обдарованих дітей у неформальній освіті Чеської Республіки.

Методологічною та теоретичною основою дослідження є:

– нормативно-правові засади освіти, що впливають із Конвенції ООН про права дитини, прийнятої Генеральною Асамблеєю ООН (резолюція 44/25 від 20.11.1989 р.) і ратифікованої Верховною Радою України (Постанова від 27.02.1991 р. № 789XII (78912)), Міжнародного стандарту класифікації освіти (МСКО) (The International Standard Classification of Education (ISCED)); законів та постанов Чеської Республіки: Закон про дошкільну, початкову, середню, вищу професійну та інші освіти (шкільний закон) (Zakon č.561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), Постанова про освіту дітей, учнів та студентів зі спеціальними освітніми потребами та обдарованих дітей, учнів, студентів (Vyhláška č.73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných), Постанова про освіту за інтересами (Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání), Концепція національної політики у сфері дітей та молоді на 2007–2013 рр. (Konceptce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007–2013), Стратегія освіти протягом життя в Чеській Республіці (Strategie celoživotního učení ČR), Концепція підтримки обдарованих дітей та учнів на період 2009–2013 рр. (Konceptce péče o mimořádně nadané děti a žáky pro období let 2009–2013); законів України «Про освіту», «Про позашкільну освіту», Державної цільової соціальної програми розвитку позашкільної освіти на період до 2014 року, Національної доктрини розвитку освіти, Концепції позашкільної освіти та виховання, Положення про позашкільний навчальний заклад тощо;

– фундаментальні положення філософії освіти (В. Андрущенко, В. Бех, Г. Волинка, І. Зязюн, В. Кремень, М. Михальченко, Ю. Романенко, А. Толстоухов та ін.);

– теорія компаративних досліджень (В. Зубко, Г. Єгоров, К. Корсак, Н. Лавриченко, О. Локшина, Л. Пуховська, І. Тараненко, А. Яновський та ін.);

– теоретичні основи теорії особистості (Б. Ананьєв, Л. Виготський, О. Леонт'єв, В. Моляко, К. Платонов, С. Рубінштейн, Б. Теплов та ін.);

– теоретичні положення і прикладні розробки з обдарованості зарубіжних вчених (П. Гартл (P. Hartl), К. Геллер (K. Heller), Л. Гржібкова

(L. Hříbková), В. Дочкал (V. Dočkal), Е. Маху (E. Machů), Ф. Монкс (F. Monks), Ш. Портешова (Š. Portešová), Дж. Рензулі (J. Renzulli), А. Танненбаум (A. Tannenbaum), П. Торренс (P. Torrance), Д. Фельдгюсен (J. Feldhusen), В. Фортік (V. Fořtík), Й. Фортікова (J. Fortikova), Дж. Фрімен (J. Freeman), В. Чермак (V. Čermák) та ін.);

– фундаментальні положення і прикладні розробки з питань обдарованості, розвитку особистості, її здібностей, креативності (Б. Ананьєв, В. Войтко, Л. Виготський, С. Гончаренко, С. Довгий, В. Кузь, А. Кулемзіна, О. Кульчицька, Л. Липова, А. Матюшкін, В. Моляко, К. Платонов, В. Рибалка, С. Рубінштейн, С. Сисоева, Л. Яременко та ін.);

– загальнотеоретичні і практичні основи позашкільної освіти (О. Биковська, В. Вербицький, С. Довгий, Б. Кобзар, М. Коваль, О. Лісовий, О. Литовченко, А. Макаренко, Є. Мединський, Г. Пустовіт, В. Сухомлинський, Т. Сущенко, Л. Яременко та ін.).

У відповідності до поставлених завдань використано комплекс **методів дослідження**: *теоретичні*: вивчення й аналіз нормативних документів, психолого-педагогічної та методичної літератури з проблеми розвитку обдарованих дітей; порівняння, узагальнення та систематизація теоретичних даних з метою конкретизації специфіки неформальної освіти в Чеській Республіці; організаційно-педагогічних умов розвитку обдарованих дітей у системі неформальної (позашкільної) освіти; *емпіричні*: вивчення, аналіз та узагальнення практики розвитку обдарованих дітей у Чеській Республіці; анкетування, інтерв'ю, бесіди з дітьми та педагогами; педагогічне спостереження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

– *вперше* визначено і обґрунтовано основні положення щодо розвитку обдарованих дітей у неформальній освіті Чеської Республіки; розкрито організаційно-педагогічні умови розвитку обдарованих дітей у неформальній освіті за основними компонентами (нормативний, організаційний, педагогічний, кадровий та фінансовий); запропоновано рекомендації щодо використання досвіду Чеської Республіки для розвитку обдарованих дітей у позашкільній освіті України;

– *удосконалено* визначення понять «неформальна освіта», «розвиток обдарованих дітей у неформальній освіті Чеської Республіки»; теоретичні основи розвитку обдарованих дітей у неформальній освіті; особливості роботи з обдарованими дітьми у системі позашкільної освіти України;

– *дістали подальший розвиток* основні підходи і положення щодо розвитку обдарованих дітей; розробка питань про місце та роль неформальної (позашкільної) освіти в розвитку особистості.

Хронологічні межі дослідження охоплюють період кінець ХХ – початок ХХІ століття.

Нижня межа дослідження зумовлена формуванням Чеської Республіки як окремої держави у 1993 р., основних положень щодо ролі і місця неформальної освіти в розвитку обдарованих дітей у нових умовах.

Верхня межа (початок XXI ст.) визначена законодавчим закріпленням основних засад розвитку обдарованих дітей у Чеській Республіці.

Територіальні межі дослідження. Основну увагу в дослідженні приділено питанням організації неформальної освіти та роботі з обдарованими дітьми в Чеській Республіці як державі, що має значні традиції в цій сфері. Її столиця Прага – штаб-квартира Європейської асоціації організацій вільного часу дітей та молоді (ЕАІСУ).

Крім цього у порівняльному аспекті розглядається досвід розвитку обдарованих дітей у неформальній освіті інших держав Європи – Республіці Польща, Федеративній Республіці Німеччина та Російській Федерації.

Окремо аналізується досвід Словацької Республіки, яка до 1993 р. з Чеською Республікою була в єдиній державі – Чехословаччині.

Оглядом охарактеризовано ситуацію щодо обдарованих дітей ще в низці європейських держав.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що розроблено рекомендації щодо розвитку обдарованих дітей в системі позашкільної освіти України з урахуванням досвіду Чеської Республіки.

Основні положення, висновки та рекомендації дослідження можуть бути використані в навчально-виховному процесі позашкільних навчальних закладів України; викладачами вищих навчальних закладів та післядипломної педагогічної освіти під час підготовки майбутніх педагогів системи позашкільної освіти та підвищення їх професійної кваліфікації.

Впровадження результатів дослідження. Теоретичні висновки та практичні матеріали наукового дослідження впроваджені в практику позашкільних та вищих навчальних закладах, що підтверджено довідками, а саме: Будинок дітей та молоді в Празі (Чеська Республіка) (довідка від 16.05.2012 р.), Європейська асоціація організацій вільного часу дітей та молоді (ЕАІСУ) (Чеська Республіка) (довідка від 15.05.2012 р.), Національний центр «Мала академія наук України» (довідка № 1/2–240 від 17.05.2012 р.), Київська мала академія наук учнівської молоді (довідка № 67 від 18.05.2012 р.), Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова (довідка № 07–10/1177 від 18.05.2012 р.).

Достовірність отриманих результатів дослідження підтверджується методологічною та теоретичною обґрунтованістю вихідних позицій дослідження; використанням комплексу різноманітних методів наукового дослідження відповідно до мети та завдань; обґрунтованістю наукових положень і висновків.

Апробація результатів дисертаційного дослідження. Основні положення дисертаційного дослідження доповідалися та обговорювалися на засіданнях лабораторії порівняльної педагогіки Інституту педагогіки НАПН України; засіданнях науково-дослідної лабораторії теорії та методики позашкільної освіти Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова; конференціях, семінарах, «круглих столах» міжнародного, всеукраїнського, міського, районного рівнів з питань позашкільної освіти, діяльності позашкільних навчальних закладів з розвитку обдарованих дітей.

Висновки і рекомендації доповідалися на Міжнародній науково-практичній конференції «Талант без кордонів» (Прага, 2010), Міжнародній науково-практичній конференції «Наукова еліта як соціально-економічний фактор розвитку держав в умовах глобалізації» (Київ, 2010), Міжнародній науково-практичній конференції «Науково-методичне забезпечення позашкільної освіти: теорія і практика» (Київ, 2008), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Університет – позашкільний навчальний заклад – загальноосвітній навчальний заклад» (Київ, 2010), науково-практичному семінарі «Компаративістські підходи до підтримки та розвитку обдарованості» (Київ, 2011), прес-конференції «Підготовка педагогів для позашкільної освіти» (Київ, 2011) тощо.

Публікації. Основні результати дослідження відображені в 10 наукових та навчально-методичних працях, серед яких 6 – одноосібні статті в наукових фахових виданнях, 4 публікації в журналах, збірниках матеріалів конференцій, інших наукових виданнях.

Структура і обсяг дисертаційної роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (245) і включає 8 таблиць, 3 рисунки. Загальний обсяг дисертації – 202 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми дослідження, її актуальність, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження, його теоретико-методологічні засади, окреслено методи дослідження, обґрунтовано наукову новизну і практичне значення, представлено інформацію про апробацію та впровадження результатів дослідження, структуру роботи.

У першому розділі «**Теоретичні основи розвитку обдарованих дітей у неформальній освіті**» здійснено аналіз неформальної освіти як наукової проблеми; досліджено особливості розвитку обдарованої дитини в неформальній освіті європейських держав.

У процесі дослідження встановлено, що на сучасному етапі розвитку освітньої системи неформальна освіта нарівні з формальною освітою відіграє важливу роль у сучасному освітньому просторі. Згідно з Міжнародним стандартом класифікації освіти, розробленим ЮНЕСКО, неформальна освіта визначається як будь-яка організована систематична освітня діяльність, що проводиться поза межами формальної системи для забезпечення окремих підгруп населення обраними видами навчання. При цьому програми неформальної освіти можуть мати різну тривалість та надавати або не надавати сертифікат по завершенні навчання.

У всіх європейських державах сповідується активна політика неформальної освіти, а її система та структура організації зумовлені культурними та історичними особливостями конкретної країни.

Ефективною є і розвинена мережа неформальної освіти, яка притаманна країнам Європи і, зокрема, країнам, які входили до соціалістичного табору в недалекому минулому.

У процесі дослідження з'ясовано, що у світовій освітній практиці щодо неформальної освіти в залежності від законодавства, традицій та мовних особливостей використовуються такі поняття, як: «неформальна освіта», «позашкільна освіта», «додаткова освіта», які ототожнюються і застосовуються як синоніми. При цьому основними принципами неформальної (позашкільної, додаткової) освіти є організація вільного часу, освітньо-дозвілєва діяльність з урахуванням потреб суспільства та особистості, зв'язок з практикою та гнучкі програми і розклад, вибір місця проведення занять.

Слід відмітити, що проблематика неформальної освіти набула свого розголосу наприкінці XIX і, особливо, у XX столітті.

Аналіз сьогоденної ситуації свідчить, що сучасна неформальна освіта в європейських державах є невід'ємною частиною концепції «навчання протягом життя», що дозволяє дітям, молоді і дорослим набувати і підтримувати на відповідному рівні знання, вміння, навички та компетентності, необхідні для адаптації до середовища, що постійно змінюється.

Одним з важливих напрямів неформальної освіти є робота з обдарованими дітьми, де обдарованість – індивідуальна характеристика задатків людини, яка вказує на природні здібності, таланти, від яких залежить можливість досягнення успіху в певній діяльності.

Встановлено, що обдарованість у разі забезпечення певних умов може розвиватися, сприяє практичній реалізації потенціалу особистості, покращує її здібності тощо.

Вивчення досвіду країн Європи (Австрія, Велика Британія (Уельс та Шотландія), Греція, Данія, Іспанія, Литва, Нідерланди, Норвегія, Португалія, Польща, Росія, Словаччина, Словенія, Угорщина, Німеччина, Франція,

Швейцарія), показало, що в них у національному законодавстві на сьогодні закріплено питання обдарованих дітей. При цьому обдарованих дітей не виокремлюють у якусь особливу «привілейовану групу».

З'ясовано, що в європейських державах роботу на законодавчому рівні щодо розвитку обдарованих дітей доповнено увагою наукової громадськості до цієї проблематики. Зокрема, здійснюється її ґрунтовний аналіз, вдосконалюються критерії визначення обдарованості дитини тощо. Водночас питання розвитку обдарованих дітей у неформальній освіті актуалізовано на суспільному рівні, і низка європейських недержавних організацій зробили саме цю категорію дітей сферою свого першочергового інтересу.

Узагальнення досвіду європейських країн свідчить, що спільним аспектом в організації неформальної освіти щодо розвитку обдарованих дітей є розуміння необхідності співпраці в даній проблематиці між державою, приватним сектором та організаціями громадянського суспільства.

Отже, системи неформальної освіти країн Європи мають багато спільних рис, тому вивчення досвіду сусідніх країн надає можливість для плідної співпраці, розширення партнерських зв'язків, обміну досвідом та є одним з важелів позитивного впливу на розвиток кожної країни.

Водночас, незважаючи на підвищений науковий інтерес до зазначеної проблематики, сьогодні залишаються не розкритими організаційно-педагогічні умови розвитку обдарованих дітей у системі неформальної освіти. І тут доцільним є аналіз європейського досвіду, зокрема Чеської Республіки щодо ефективної організації системи неформальної освіти, яка б сприяла розвитку обдарованих дітей.

У другому розділі **«Організаційно-педагогічні умови розвитку обдарованих дітей у неформальній освіті Чеської Республіки»** розкрито особливості неформальної освіти щодо розвитку обдарованих дітей у Чехії; визначено організаційно-педагогічні умови розвитку обдарованих дітей у неформальній освіті Чеської Республіки за нормативним, організаційним, педагогічним, кадровим та фінансовим компонентами.

Дослідженням встановлено, що важливим для України серед європейських держав, в яких здійснюється розвиток обдарованих дітей у неформальній освіті, є досвід Чеської Республіки, яка має спільні історичні та культурні особливості, подібну до української структуру освіти.

З'ясовано, що неформальна в Чеській Республіці орієнтована на здобуття компетентностей, знань, вмінь і навичок, які можуть покращити задоволення соціальних потреб та зайнятість підростаючого покоління. Неформальна освіта дітей надається центрами, позашкільними й шкільними клубами, приватними навчальними закладами, неурядовими організаціями тощо. Необхідною умовою для реалізації такої освіти є участь професійного

викладача, педагога або кваліфікованого наставника. При цьому неформальна освіта не веде до здобуття освітнього рівня, отримання атестата, диплома тощо.

Особливе місце в неформальній освіті Чеської Республіки займає розвиток обдарованих дітей.

Узагальнення теоретичних підходів і практики неформальної освіти показали, що *розвиток обдарованих дітей у неформальній освіті Чеської Республіки* – це процес становлення і зростання особистості, її здібностей, талантів у певній діяльності у вільний час без здобуття освітнього рівня, що здійснюється професійними педагогами.

Дослідженням встановлено, що організаційно-педагогічні умови розвитку обдарованих дітей у неформальній освіті Чеської Республіки являють собою сукупність взаємопов'язаних зовнішніх і внутрішніх факторів, від реалізації яких залежить розвиток обдарованих дітей, і включають такі компоненти: нормативний, організаційний, педагогічний, кадровий та фінансовий.

Виявлено, що першим є нормативний компонент організаційно-педагогічних умов розвитку обдарованих дітей у неформальній освіті Чеської Республіки, котрий передбачає наявність необхідної нормативно-правової бази, яка є основою забезпечення функціонування і розвитку неформальної освіти обдарованих дітей.

Основою законодавства Чеської Республіки в цій сфері є: Закон про дошкільну, початкову, середню, вищу професійну та інші освіти (шкільний закон) (Zakon č.561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). При цьому важливими документами Чеської Республіки у сфері неформальної освіти обдарованих дітей також є: Постанова про освіту дітей, учнів та студентів зі спеціальними освітніми потребами та обдарованих дітей, учнів, студентів (Vyhláška č.73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných); Постанова про освіту за інтересами (Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání); Концепція національної політики у сфері дітей та молоді на 2007–2013 рр. (Koncepte státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007–2013); Стратегія освіти протягом життя в Чеській Республіці (Strategie celoživotního učení ČR), Концепція підтримки обдарованих дітей та учнів на період 2009–2013 рр. (Koncepte péče o mimořádně nadané děti a žáky pro období let 2009–2013).

Другим є організаційний компонент організаційно-педагогічних умов розвитку обдарованих дітей у неформальній освіті Чеської Республіки, який передбачає створення, ефективне функціонування та розвиток багаторівневої структури і різноманітних за типами, видами, чисельністю навчальних закладів неформальної освіти та інших соціальних інституцій, у яких забезпечується

розвиток обдарованих дітей.

Встановлено, що на сьогодні Чехія не має контрольованої державою централізованої структури освіти, яка була б зосереджена виключно на розвитку обдарованих дітей. Робота з обдарованими дітьми у неформальній освіті Чеської Республіки здійснюється інституціями як державної, так і недержавної форм власності на трьох рівнях – державному, регіональному, недержавному.

Аналіз ситуації показує, що на державному рівні основним органом, який відповідає за роботу з дітьми, є Міністерство освіти, молоді та спорту Чеської Республіки. Також на цьому рівні державну політику щодо роботи з обдарованими дітьми формують Національний інститут у справах дітей та молоді з відповідним департаментом «Талантцентрум»; Інститут психолого-педагогічного консультування; Національний інститут післядипломної освіти; Національний інститут професійної освіти; Інститут досліджень дітей та сім'ї та Центр обдарованих дітей. Дані інституції розробляють документи нормативного, концептуального та аналітичного змісту; здійснюють методологічне керівництво організаціями, які працюють з дітьми; проводять міждисциплінарні наукові дослідження, пов'язані з розвитком обдарованих дітей, та організують наукові заходи; надають консультації та організують акредитовану професійну підготовку і навчання педагогічних кадрів; проводять різноманітні конкурси, предметні олімпіади для учнів тощо.

Наступним у структурі є регіональний рівень, що включає різноманітні центри дітей та молоді, заклади неформальної освіти за інтересами, центри дозвільного виховання, школи, які розташовані в містах та невеликих містечках Чеської Республіки і працюють з обдарованими дітьми.

Слід відзначити традиції та глибоке історичне коріння функціонування, розвитку та популяризації неформальної освіти, що пов'язана з організацією вільного часу дітей. Так, при деяких закладах неформальної освіти та школах, які підвищену увагу приділяють обдарованим дітям, діють клуби батьків обдарованих дітей, де відбувається обмін досвідом щодо навчання та виховання, розглядаються можливості розвитку обдарованих дітей у конкретній школі, організуються громадські обговорення та тематичні семінари для дітей та батьків тощо.

Відмітимо, що третім є недержавний рівень, що передбачає безпосередню участь недержавних організацій у роботі з обдарованими дітьми. Серед них: Центр обдарованості, Товариство талантів, Товариство Менза, Асоціація молодих дебрюарів Чеської Республіки, Асоціація у справах молоді, науки і технологій (AMAVET), а також регіональні громадські організації, такі як Південноморавський центр міжнародної мобільності тощо.

Третім компонентом організаційно-педагогічних умов розвитку

обдарованих дітей у неформальній освіті Чеської Республіки є педагогічний компонент, який передбачає єдність мети, змісту, форм, методів та засобів роботи з обдарованими дітьми, організації навчально-виховного процесу.

У процесі дослідження встановлено, що в Чеській Республіці існує інтеграційний підхід до навчання обдарованих дітей. Так, їм надано змогу навчатися в умовах загальноосвітнього закладу, але, водночас, таким дітям створено необхідні умови для розвитку їх потенціалу. Зокрема, допускається «прискорення в освіті» (дочасний вступ до школи, можливість закінчувати школу раніше визначеного строку, складаючи іспити за кожен навчальний рік, який дитина пропускає), можливість навчатися за індивідуальним навчальним планом та у сформованих спеціальних групах.

При цьому в педагогічній діяльності належним чином враховується той факт, що сучасні діти активно користуються мережею Інтернет та є соціально активними. Тому значна увага приділяється організації і проведенню різноманітних заходів щодо розвитку обдарованих дітей через онлайн-мережу і різноманітні проекти. Серед них, інтернет-середовище Talnet, Конкурс проектів науково-дослідницьких робіт для талановитих школярів, проект «Відкрита наука», «Чеська голівонька» тощо.

Виявлено, що наступним компонентом організаційно-педагогічних умов розвитку обдарованих дітей у неформальній освіті Чеської Республіки є кадровий. Саме кадрове забезпечення неформальної освіти з розвитку обдарованих дітей передбачає наявність необхідної кількості підготовлених педагогічних та інших працівників відповідної кваліфікації.

П'ятим компонентом організаційно-педагогічних умов розвитку обдарованих дітей у неформальній освіті Чеської Республіки є фінансовий, який передбачає наявність необхідних для діяльності коштів та матеріально-технічної бази.

У зв'язку зі значним позитивним досвідом Чеської Республіки в організації роботи з обдарованими дітьми в системі неформальної освіти постало питання про визначення основних рекомендацій для запровадження в Україні.

У третьому розділі **«Рекомендації щодо розвитку обдарованих дітей у системі позашкільної освіти України з урахуванням досвіду Чеської Республіки»** досліджено особливості позашкільної освіти України щодо роботи з розвитку обдарованих дітей; визначено перспективи використання досвіду Чеської Республіки для розвитку обдарованих дітей у системі позашкільної освіти України.

Аналіз законів України у сфері освіти, підзаконних нормативно-правових актів, зокрема указів і розпоряджень Президента України, постанов Кабінету Міністрів України, наказів міністерств та відомств, які регулюють праводносини у сфері розвитку обдарованих дітей та молоді, дозволяє

стверджувати, що в нашій країні суспільство вже прийшло до розуміння, що обдарована дитина – це майбутнє інтелектуального потенціалу держави, наукова еліта, на розвиток якої має бути спрямовано державну політику.

Слід відмітити, що процес формування наукової еліти потребує певних цілеспрямованих дій в освітній діяльності як на рівні держави, так і на рівні розвитку окремої дитини.

Встановлено, що в Україні функціонує система позашкільної освіти, яка за своєю суттю подібна до системи неформальної освіти в Чехії та інших європейських державах, відповідає їх основним критеріям і є складовою системи безперервної освіти, цілеспрямованим процесом та результатом навчання, виховання, розвитку та соціалізації особистості у вільний час у позашкільних навчальних закладах та інших соціальних інституціях.

У позашкільній освіті України, як і неформальній освіті Чеської Республіки, значна увага приділяється роботі з обдарованими дітьми.

Аналіз ситуації показує, що основним напрямом позашкільної освіти в Україні, за яким здійснюється розвиток обдарованих дітей, є дослідницько-експериментальний. Він сприяє залученню вихованців, учнів і слухачів до науково-дослідницької, експериментальної, конструкторської та винахідницької роботи в різних галузях науки, техніки, культури і мистецтва, а також створенню умов для творчого самовдосконалення та виявлення, підтримки і розвитку юних талантів та обдарувань.

Основою організаційної структури, що координує, формує та реалізовує державну політику України у сфері роботи з обдарованими дітьми, діяльність позашкільних навчальних закладів, а також гуртків, груп та інших творчих об'єднань дослідницько-експериментального напрямку, є Національний центр «Мала академія наук України» Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України та Національної академії наук України (Мала академія наук України).

Встановлено, що основною метою і змістом діяльності Малої академії наук України є виявлення, підтримка і розвиток обдарованих дітей і молоді, стимулювання їх творчого потенціалу, розвиток наукової та дослідницько-експериментальної діяльності.

Водночас, для забезпечення більш успішної роботи з розвитку обдарованих дітей у системі позашкільної освіти України важливим є вивчення і впровадження кращого досвіду інших держав, зокрема Чеської Республіки.

У процесі дослідження визначені і розроблені рекомендації щодо перспектив використання досвіду Чеської Республіки для розвитку обдарованих дітей у системі позашкільної освіти України за нормативним, організаційним, педагогічним, кадровим та фінансовим напрямками.

Установлено, що за нормативним напрямом першою рекомендацією для України з урахуванням досвіду Чеської Республіки щодо розвитку обдарованих

у системі позашкільної освіти є вдосконалення існуючої нормативно-правової бази, належна регламентація цієї сфери. При цьому важливими є узгодження розрізаних нормативно-правових актів щодо розвитку обдарованих дітей, прийняття офіційного визначення поняття «обдарована дитина».

Наступною рекомендацією щодо перспектив використання досвіду Чеської Республіки для розвитку обдарованих дітей у системі позашкільної освіти України є удосконалення організаційних умов цієї діяльності. Так, важливим постає питання розширення системи пошуку, підтримки і стимулювання інтелектуально і творчо обдарованих дітей; створення умов для їх реалізації з урахуванням власних потреб та потреб суспільства; забезпечення соціально-правового захисту.

Крім цього, досвід Чеської Республіки вказує на необхідність більш масштабної співпраці, об'єднання та координації в справі розвитку обдарованих дітей у неформальній (позашкільній) освіті зусиль держави, громадськості та приватного сектору, зокрема – стосовно пропаганди та реклами напрямів і форм діяльності з метою залучення зацікавлених осіб до розвитку обдарованих дітей у системі позашкільної освіти.

Встановлено, що актуальним постає і забезпечення наступності в розвитку обдарованих дітей через дошкільну, позашкільну, загальну середню освіту на їх шляху до вищої освіти та аспірантури.

Вагомого значення набуває і вдосконалення міжнародної діяльності у сфері роботи з обдарованими дітьми в позашкільній освіті, спрямованої на розвиток та зміцнення взаємовигідного співробітництва з навчальними закладами іноземних держав, міжнародними організаціями, фондами тощо відповідно до законодавства.

Наступним, третім, напрямом рекомендацій щодо перспектив використання досвіду Чеської Республіки для розвитку обдарованих дітей у системі позашкільної освіти України є педагогічна складова, зокрема розробка і впровадження ефективних методик розвитку обдарованих дітей; покращення науково-методичного забезпечення роботи з категорією обдарованих; актуалізація психолого-педагогічного консультування батьків обдарованих дітей; інтенсифікація процесу залучення новітніх технологій до даної роботи.

Слід відмітити і необхідність більш широкій організації для обдарованих дітей на національному й місцевому рівнях низки наукових, пошуково-дослідницьких проєктів, проведення конкурсів, олімпіад, залучення педагогів, дітей та їхніх батьків до участі в онлайн-спілкуванні.

Важливою рекомендацією для України щодо розвитку обдарованих дітей у системі позашкільної освіти, як засвідчує досвід Чеської Республіки, є профільна підготовка висококваліфікованих кадрів для роботи з такими дітьми.

Корисним і перспективним може стати використання в Україні досвіду

Чеської Республіки щодо фінансового забезпечення, зокрема фінансування як державою, так і приватним сектором регіональних проектів щодо розвитку обдарованих дітей.

Таким чином, врахування вищезазначених рекомендацій з розвитку обдарованих дітей у системі позашкільної освіти України відкриває перспективи для формування майбутньої наукової еліти, розширення міжнародного співробітництва, підвищення якості позашкільної освіти, що у свою чергу сприятиме успішному розвитку держави та піднесенню її престижу.

Проведене дослідження розвитку обдарованих дітей у неформальній освіті Чеської Республіки дозволило зробити відповідні висновки.

ВИСНОВКИ

1. Дослідження теорії та практики розвитку обдарованих дітей у неформальній освіті показало, що проблема є досить актуальною. Необхідність і своєчасність її розробки зумовлені докорінними соціальними, економічними, політичними змінами, що відбулися в Україні, інтеграцією до європейського і світового освітнього простору. Важливим є підвищення ролі позашкільної освіти в Україні, а також використання зарубіжного досвіду, зокрема неформальної освіти щодо розвитку обдарованих дітей.

Виявлено, що у світовій освітній практиці поняття «неформальна освіта», «позашкільна освіта», «додаткова освіта» є тотожними і використовуються як синоніми.

У процесі дослідження з'ясовано, що неформальна освіта – це освіта, що здійснюється у вільний час і охоплює навчання життєвим навикам, навикам трудової діяльності і загальної культури, забезпечує задоволення інтересів особистості. Особливе місце у змісті неформальної освіти займає робота з обдарованими дітьми.

2. Встановлено, що особливо актуальним для України з розвитку обдарованих дітей у неформальній (позашкільній) освіті є досвід Чеської Республіки як європейської держави з подібною до української структурою освіти, що вже пройшла процес адаптування до європейського освітнього простору.

Узагальнення різних теоретичних підходів до неформальної освіти і практики показали, що розвиток обдарованих дітей у неформальній освіті Чеської Республіки – це процес становлення і зростання особистості, її здібностей, талантів у певній діяльності у вільний час без здобуття освітнього рівня, що здійснюється професійними педагогами.

Визначено організаційно-педагогічні умови розвитку обдарованих дітей у неформальній освіті Чеської Республіки за основними компонентами.

Встановлено, що основними є такі компоненти: нормативний (наявність необхідної нормативної бази, що є основою забезпечення розвитку обдарованих дітей, неформальної освіти); організаційний (створення, ефективне функціонування та розвиток багаторівневої структури і різноманітних закладів неформальної освіти та інших соціальних інституцій, у яких забезпечується розвиток обдарованих дітей); педагогічний (сукупність мети, змісту, форм, методів та засобів роботи з обдарованими дітьми, організації навчально-виховного процесу); кадровий (наявність необхідної кількості підготовлених педагогічних та інших працівників відповідної кваліфікації); фінансовий (наявність необхідних для діяльності коштів та матеріально-технічної бази) організаційно-педагогічних умов розвитку обдарованих дітей у неформальній освіті Чеської Республіки.

3. У дослідженні розкрито особливості роботи з обдарованими дітьми у системі позашкільної освіти України. З'ясовано, що система позашкільної освіти, яка функціонує в Україні, за своєю суттю подібна до неформальної освіти Чеської Республіки та інших держав, відповідає її основним критеріям і значну увагу приділяє роботі з обдарованими дітьми. Основним напрямом позашкільної освіти, що відповідає за розвиток обдарованих дітей, є дослідницько-експериментальний.

Дослідженням виявлено, що основою організаційної структури, яка займається роботою з обдарованими дітьми, є Національний центр «Мала академія наук України».

Визначено, що Мала академія наук України включає позашкільні навчальні заклади, гуртки, секції та інші творчі об'єднання дослідницько-експериментального напрямку позашкільної освіти, які забезпечують виявлення, підтримку і розвиток обдарованих дітей і молоді, стимулювання їх творчого потенціалу, розвиток наукової та дослідницько-експериментальної діяльності.

4. Встановлено, що перспективами використання досвіду Чеської Республіки для розвитку обдарованих дітей у системі позашкільної освіти України є: удосконалення нормативно-правової бази, належна регламентація цієї сфери діяльності; удосконалення організаційних умов для розвитку обдарованих дітей; розширення змісту, форм та методів роботи з обдарованими дітьми; створення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників до роботи з обдарованими дітьми; покращення фінансового та модернізація матеріально-технічного забезпечення позашкільної освіти з розвитку обдарованих дітей.

Разом з тим, дане дослідження не претендує на вичерпне висвітлення всіх питань розвитку обдарованих дітей у неформальній освіті. Подальшої теоретико-методичної розробки потребує вивчення зарубіжного досвіду інших держав, проведення порівняльного аналізу з Україною, питання підготовки педагогічних кадрів до роботи з обдарованими дітьми тощо.

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВІДОБРАЖЕНО У ТАКИХ ПУБЛІКАЦІЯХ

Статті у наукових фахових виданнях

1. Стрижалковська В. В. Особливості організації неформальної освіти в Чеській Республіці / В. В. Стрижалковська // Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи : зб. наук. пр. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. – Вип. 25. – С. 194–198.

2. Стрижалковська В. В. Основні аспекти державної підтримки обдарованої дитини у Чеській Республіці / В. В. Стрижалковська // Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи : зб. наук. пр. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. – Вип. 26. – С. 136–140.

3. Стрижалковська В. В. Підтримка обдарованих дітей у неформальній освіті Чехії / В. В. Стрижалковська // Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання : зб. наук. пр. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. – Вип. 19. – С. 184–192.

4. Стрижалковська В. В. Освітні проекти з підтримки обдарованих дітей у неформальній освіті Чеської Республіки / В. В. Стрижалковська // Навчання та виховання обдарованої дитини : теорія та практика : зб. наук. пр. – К. : Інститут обдарованої дитини, 2011. – Вип. 6. – С. 128–135.

5. Стрижалковська В. В. Праксеологічні засади підтримки обдарованих дітей у неформальній освіті Чеської Республіки / В. В. Стрижалковська // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка : педагогічні науки. – 2012. – № 7 (242), Ч. II. – С. 235–244.

6. Стрижалковська В. В. Підтримка обдарованих дітей у неформальній освіті Чеської Республіки : аналіз діяльності громадських організацій. – [Електронний ресурс] / В. В. Стрижалковська // Науковий вісник Донбасу. – 2012. – № 1 (17). – Режим доступу : http://alma-mater.luguniv.edu.ua/magazines/elect_v/NN17/12svvdgo.pdf

Статті у наукових виданнях

7. Стрижалковська В. В. Підтримка обдарованих дітей у Чеській Республіці / В. В. Стрижалковська // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2010 рік. – К. : Інститут педагогіки, 2011. – С. 99–100.

8. Стрижалковська В. В. Приклад підтримки та розвитку обдарованих учнів Чехії за допомогою інформаційних технологій / В. В. Стрижалковська //

Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2011 рік. – К. : Інститут педагогіки, 2012. – С. 113–115.

Матеріали і тези науково-практичних конференцій

9. Стрижалковська В. В. Особливості організації неформальної освіти в Чеській Республіці / В. В. Стрижалковська // Наукова еліта як соціально-економічний фактор розвитку держав в умовах глобалізації : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., (Україна, Київ, 27–28 жовт. 2010 р.) упоряд. О. В. Биковська, О. В. Лісовий, С. О. Лихота, Л. Л. Макаренко ; М-во освіти і науки України ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Ін-т екології економіки і права ; Нац. центр «Мала академія наук України». – Вип. 2. – К. : Інформ. системи, 2010. – С. 231–235.

10. Стрижалковська В. В. Приклад роботи громадських організацій щодо підтримки обдарованих дітей в неформальній освіті Чеської Республіки / В. В. Стрижалковська // Педагогічна компаративістика – 2012 : аспект обдарованості (трансформації в освіті зарубіжжя та український контекст): матеріали наук.-практ. семінару (Київ, 11 червня 1012 р.) / за заг. ред. О. І. Локшиної, Н. І. Поліхун. – К. : ТОВ «Інформаційні системи», 2012. – С. 76–78.

АНОТАЦІЇ

Стрижалковська В. В. Розвиток обдарованих дітей у неформальній освіті Чеської Республіки. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2012.

Дисертація присвячена питанню розвитку обдарованих дітей у неформальній освіті Чеської Республіки. Проаналізовано стан дослідження питання в теорії та практичній діяльності, розкрито організаційно-педагогічні умови розвитку обдарованих дітей у неформальній освіті Чеської Республіки з рекомендаціями для України.

Визначено, що розвиток обдарованих дітей у неформальній освіті Чеської Республіки є процес становлення і зростання особистості, її здібностей, талантів у певній діяльності у вільний час без здобуття освітнього рівня, що здійснюється професійними педагогами.

Встановлено, що до організаційно-педагогічних умов розвитку обдарованих дітей у неформальній освіті Чеської Республіки належать такі компоненти, як: нормативний, організаційний, педагогічний, кадровий та фінансовий.

Розкрито особливості роботи з обдарованими дітьми у системі позашкільної освіти України, а також визначено перспективи використання досвіду Чеської Республіки для розвитку обдарованих дітей у позашкільній освіті України.

Ключові слова: неформальна освіта, розвиток обдарованих дітей, Чеська Республіка, позашкільна освіта.

Стрижалковская В. В. Развитие одаренных детей в неформальном образовании Чешской Республики. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.01 – общая педагогика и история педагогики. – Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова. – Киев, 2012.

Исследование теории и практики развития одаренных детей в неформальном образовании показало, что проблема является весьма актуальной. Необходимость и своевременность ее разработки обусловлены коренными социальными, экономическими, политическими изменениями, которые произошли в Украине, интеграцией в европейское и мировое образовательное пространство. Важным является повышение роли внешкольного образования в Украине, а также использование зарубежного опыта, в частности неформального образования в развитии одаренных детей.

Установлено, что в мировой образовательной практике понятие «неформальное образование», «внешкольное образование», «дополнительное образование» являются тождественными и используются как синонимы.

В процессе исследования установлено, что неформальное образование – это образование, которое осуществляется в свободное время и охватывает обучение жизненным навыкам, навыкам трудовой деятельности и общей культуры, обеспечивает удовлетворение интересов личности. Особое место в содержании неформального образования занимает работа с одаренными детьми.

Отмечено, что особенно актуален для Украины опыт Чешской Республики по развитию одаренных детей в неформальном образовании как европейского государства с общими историческими и культурными особенностями, близкой к украинской структурой образования.

Обобщение различных теоретических подходов и практики неформального образования показали, что развитие одаренных детей в неформальном образовании Чешской Республики – это осуществляемый профессиональными педагогами процесс становления и роста личности, её способностей, талантов в определенной деятельности в свободное время без предоставления образовательного уровня.

Определены организационно-педагогические условия развития

одаренных детей в неформальном образовании Чешской Республики по основным компонентам.

Установлено, что основными компонентами организационно-педагогических условий развития одаренных детей в неформальном образовании Чешской Республики являются: нормативный (наличие необходимой нормативной базы, являющейся основой обеспечения развития одаренных детей, неформального образования); организационный (создание, эффективное функционирование и развитие многоуровневой структуры и различных учреждений неформального образования и других социальных институций, в которых обеспечивается развитие одаренных детей); педагогический (совокупность целей, содержания, форм, методов и средств работы с одаренными детьми); кадровый (наличие необходимого количества подготовленных педагогических и других работников соответствующей квалификации); финансовый (наличие необходимых для деятельности средств и материально-технической базы).

В исследовании раскрыты особенности работы с одаренными детьми в системе внешкольного образования Украины.

Выяснено, что система внешкольного образования, которая функционирует в Украине, по своей сути близка к неформальному образованию Чешской Республики и других европейских государств, соответствует его основным критериям и большое внимание уделяет работе с одаренными детьми. Основным направлением внешкольного образования, отвечающим за развитие одаренных детей, является опытно-экспериментальное.

Исследованием выявлено, что основой организационной структуры, которая занимается развитием одаренных детей является Национальный центр «Малая академия наук Украины» (МАН Украины).

Установлено, что МАН Украины включает внешкольные учебные учреждения, кружки, группы и другие творческие объединения опытно-экспериментального направления внешкольного образования, которые обеспечивают выявление, поддержку и развитие одаренных детей и молодежи, стимулирование их творческого потенциала, развитие научной и опытно-экспериментальной деятельности.

Установлено, что перспективными направлениями использования опыта Чешской Республики для развития одаренных детей в системе внешкольного образования Украины являются: создание надлежащей нормативно-правовой базы, регламентация этой сферы деятельности; совершенствование организационных условий для развития одаренных детей; расширение содержания, форм и методов работы с одаренными детьми; создание системы подготовки, переподготовки и повышения квалификации педагогических

работников к работе с одаренными детьми; совершенствование финансового и материально-технического обеспечения внешкольного образования по развитию одаренных детей.

Вместе с тем, данное исследование не претендует на исчерпывающее освещение всех вопросов развития одаренных детей в неформальном образовании. Дальнейшей теоретико-методической разработки требуют вопросы изучения зарубежного опыта других государств, проведения его сравнительного анализа с практикой в Украине, вопросы подготовки педагогических кадров к работе с одаренными детьми и др.

Ключевые слова: неформальное образование, развитие одаренных детей, Чешская Республика, внешкольное образование.

Stryzhalkovska V. V. The development of gifted children in the non-formal education of the Czech Republic. – Manuscript.

The thesis for the scientific degree of Candidate of Pedagogical Sciences, specialty 13.00.01 – General Pedagogics and History of Pedagogics. – National Pedagogical M. P. Dragomanov University. – Kyiv, 2011.

The thesis is devoted to the question of gifted children in the non-formal education of the Czech Republic. The process of study of gifted children in non-formal education in theory and practice was analyzed. The organizational and pedagogical conditions of development gifted children in the non-formal education of the Czech Republic were looked and discussed).

It has been determined that non-formal education of the Czech Republic – education aimed at obtaining of the knowledge, skills and abilities that can improve the social needs and employment, usually provided by professional teachers and it does not lead to a higher level of education. The main organizational and pedagogical conditions of development of gifted children in the non-formal education of the Czech Republic are following: normative, organizational, pedagogical, staff policy and financial. The features of gifted children development in the non-formal educational system of Ukraine are revealed as well as established perspectives of using the experience of the Czech Republic for the development of gifted children in the system of the non-formal education of Ukraine.

Keywords: non-formal education, development of gifted children, Czech Republic, extracurricular education.

НБ НПУ

100154610

Підписано до друку 23.08. 2012 р. Формат 60x84/16.

Папір офсетний. Гарнітура Times.

Ум. др. арк. 1,22. Обл.-вид. арк. 1,31.

Наклад 100 прим. Зам. № 552.

Віддруковано з оригіналів.

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію ДК № 1101 від 29.10.2002. (044) 234-75-87
Віддруковано в друкарні Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова (044) 239-30-26